

Список використаних джерел:

1. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 року № 3460-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – Ст. 577.
2. Локальний реєстр адвокатів, що надають БВПД [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://odesa.legalaid.gov.ua/ua/advotaku/reestr-advokativ>.
3. Про проведення конкурсу з відбору адвокатів, які залучаються для надання безоплатної вторинної правової допомоги: наказ Міністерства юстиції України від 06.11.2018 р. № 3957/7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://legalaid.gov.ua/images/docs/Nakaz_06112018_39757.pdf.

Бутирська І.А.

*кандидат юридичних наук,
асистент кафедри процесуального права
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича, адвокат*

ВІДШКОДУВАННЯ ВИТРАТ НА ПРОФЕСІЙНУ ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ У ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ

Запровадження адвокатської монополії на представництво у судах змушує суб'єктів господарювання задуматись над питаннями компенсації витрат на правничу допомогу, оскільки з 1 січня 2019 р. штатні юристи підприємств, які не мають статусу адвоката, за загальним правилом, більше не зможуть представляти своїх роботодавців у судах першої інстанції, а на сьогодні адвокатська монополія уже діє у судах апеляційної та касаційної інстанцій. У зв'язку з цим підприємству, яке бажає звернутися до суду за захистом своїх порушених прав, доведеться витратити кошти не лише на виплату заробітної плати своєму штатному юристу, але і на оплату послуг адвоката, адвокатського бюро чи адвокатського об'єднання.

Нові редакції процесуальних кодексів, у тому числі Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПКУ), що набули чинності 15 грудня 2017 р., по-новому врегулювали чимало процесуальних питань, у тому числі щодо відшкодування витрат на професійну правничу допомогу. Так, ст. 162 ГПКУ як обов'язкову складову позовної заяви передбачає попередній (орієнтовний) розрахунок суми судових витрат, які позивач поніс і які очікує понести в зв'язку із розглядом справи, а ст. 125 ГПКУ регламентує новий для вітчизняного процесу інститут забезпечення позивачем витрат відповідача на професійну правничу допомогу. Разом з

тим, практичне застосування нової редакції ГПКУ виявило ряд проблемних питань, що виникають у зв'язку з відшкодуванням учасникам господарського процесу витрат на професійну правничу допомогу.

Так, ГПКУ не визначає чіткого переліку документів, які сторона повинна подати для підтвердження понесених нею по справі витрат на професійну правничу допомогу. Ст. 126 ГПКУ передбачає, що розмір витрат на професійну правничу допомогу адвоката, в тому числі гонорару адвоката за представництво в суді та іншу професійну правничу допомогу, пов'язану зі справою, включаючи підготовку до її розгляду, збір доказів тощо, а також вартість послуг помічника адвоката, визначається згідно з умовами договору про надання правничої допомоги та на підставі відповідних доказів щодо обсягу наданих послуг і виконаних робіт та їх вартості, що сплачена або підлягає сплаті відповідною стороною або третьою особою. Розмір суми, що підлягає сплаті в порядку компенсації витрат адвоката, необхідних для надання правничої допомоги, встановлюється згідно з умовами договору про надання правничої допомоги на підставі відповідних доказів, які підтверджують здійснення відповідних витрат. Для визначення розміру витрат на професійну правничу допомогу з метою розподілу судових витрат учасник справи подає детальний опис робіт (наданих послуг), виконаних адвокатом, та здійснених ним витрат, необхідних для надання правничої допомоги. Поряд з цим, ГПКУ не деталізує, якими саме документами повинен бути оформлений цей «детальний опис робіт (наданих послуг)...». Ким має бути підписаний цей детальний опис робіт (наданих послуг) – адвокатом та клієнтом чи достатньо тільки адвокатом? Через таку законодавчу невизначеність і адвокати, і судді дуже по-різному підходять до даного питання. Найбільш поширеною є практика підписання адвокатом і клієнтом акту виконаних робіт, у разі ж відсутності такого документу суди відмовляють у компенсації витрат сторони на професійну правничу допомогу.

Так, Господарський суд Чернівецької області відмовив позивачу у відшкодуванні витрат на професійну правничу допомогу, зазначивши: «Позивач надав звіти про надані юридичні послуги та докази сплати позивачем Н. об'єднанню 26 008,40 грн. Проте, у наданому позивачем договорі відсутній узгоджений сторонами механізм визначення вартості послуг, що надаються Н. об'єднанням, а також не надано двосторонніх актів, підписаних останнім та позивачем, що є підставою для відмови у відшкодуванні витрат на правничу допомогу» [1].

Також проблемним, на наш погляд, є визначення розміру гонорару адвоката. Н.М. Бакаянова з цього приводу у своєму дисертаційному дослідженні відзначає: «... варто пам'ятати, що адвокати при формуванні розміру гонорарів так чи інакше пов'язані із платоспроможністю населення. Розмір гонорарів адвокатів визначається за домовленістю адвоката з

клієнтом, а тенденції зростання або зменшення гонорарів пов'язані із економічною ситуацією у суспільстві загалом» [2, с. 125]. Відповідно до ГПКУ розмір витрат на оплату послуг адвоката має бути співмірним із: 1) складністю справи та виконаних адвокатом робіт (наданих послуг); 2) часом, витраченим адвокатом на виконання відповідних робіт (надання послуг); 3) обсягом наданих адвокатом послуг та виконаних робіт; 4) ціною позову та (або) значенням справи для сторони, в тому числі впливом вирішення справи на репутацію сторони або публічним інтересом до справи. Однак цілком очевидно, що кожна справа індивідуальна, і дуже важко визначити справедливий розмір гонорару адвоката, керуючись такими оціночними поняттями, як «складність справи», «значення справи для сторони», «вплив вирішення справи на репутацію сторони» та «публічний інтерес до справи». Тлумачення даних термінів, знову ж таки, лягає на плечі суддів, а визначення співмірного адвокатського гонорару – залежить від суддівського розсуду у кожній конкретній справі.

Вважаємо, що інститут відшкодування витрат на професійну правничу допомогу має виконувати не лише компенсаційну функцію, забезпечуючи повернення особі, яка виграла справу, понесені нею витрати на правничу допомогу, але і виховну функцію щодо сторони, яка порушила право, адже отримавши декілька разів виконавчі документи на значну суму (у тому числі на компенсацію протилежній стороні витрат на професійну правничу допомогу), недобросовісний суб'єкт господарювання наступного разу двічі подумає, перш ніж порушувати права та інтереси інших учасників господарських відносин.

Список використаних джерел:

1. Рішення Господарського суду Чернівецької області від 5 вересня 2018 р. у справі № 926/2445/17. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76294174> (дата звернення: 28.10.2018).
2. Бакаянова Н. М. Функціональні та організаційні основи адвокатури України: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.10 / Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса, 2017. 487 с.